

Wat is natuurinclusieve landbouw?

Jan Willem Erisman

's-Hertogenbosch, 3 april 2018

Louis Bolk instituut

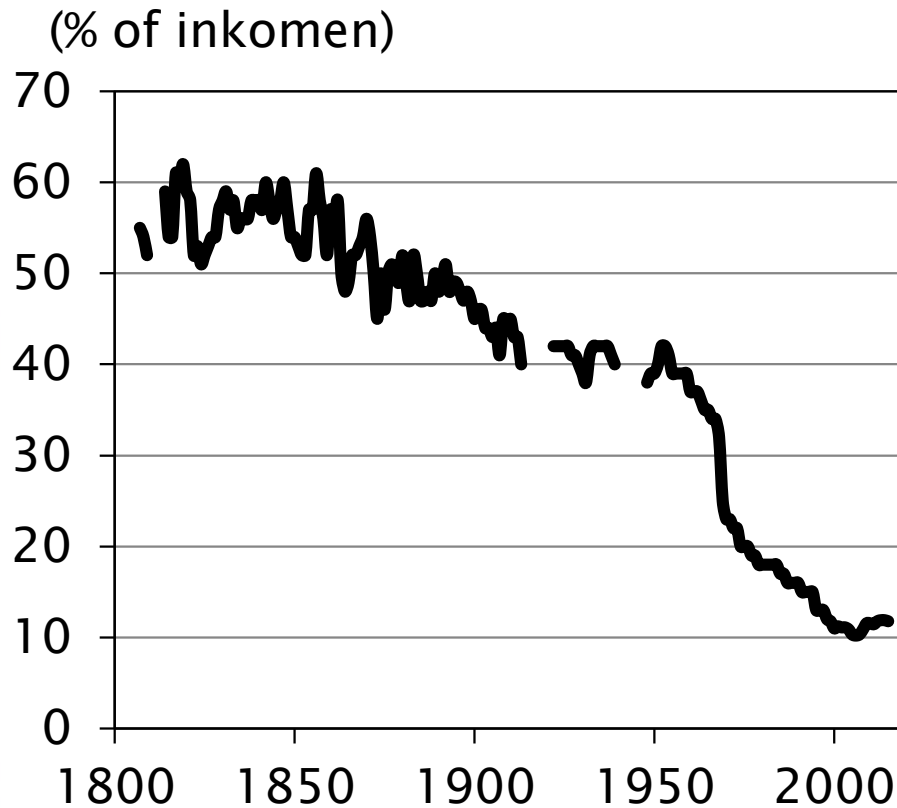
Natuurinclusief: denken, ontwerpen en doen

J.P. Thysse 'Waar wij wonen' © RV

Consumentenprijs voedsel is laag, export is hoog en voedselzekerheid gegarandeerd

Exportcijfers 2017 Agri & Food

Totale export vanuit Nederland

€ 101 miljard

Top 5 exportproducten

Materialen en technologie
€ 9,1 miljard

Sierteelt € 9,1 miljard

Zuivel en eieren € 8,9 miljard

Vlees € 8,3 miljard

Groenten € 6,7 miljard

Top 3 exportlanden

	Duitsland	24,7%
	België	11,2%
	Verenigd Koninkrijk	9,2%

- Nederland is grootste exporteur Agri & Food in de EU;
- Nederland is tweede exporteur Agri & Food in de wereld.

Bron: CBS, raming november en december 2017 WUR en CBS

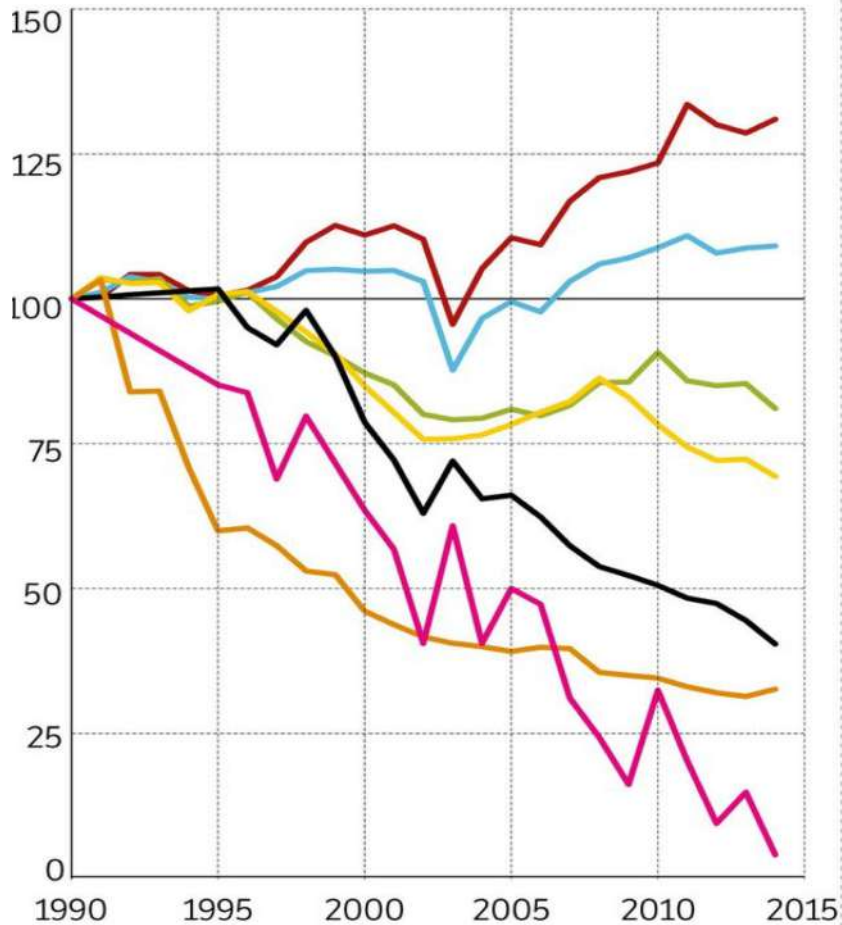
Bron: Comtrade

Milieu schoner, wel meer fijnstof

Milieudruk door landbouw, index (1990 = 100)

— Fijnstof PM10	— Stikstofoxiden	— Ammoniak
— Fijnstof PM2,5	— Stikstof bodemoverschot	— Fosfor bodemoverschot
— Broeikasgassen		

Milieudruk landbouw neemt af..

- Landbouw productie is economisch en ecologisch zeer efficiënt per eenheid product
- Maar vanwege de omvang, is de milieudruk hoog (per ha)

Nederland grootgebruiker pesticiden

Binnen de EU worden alleen in Malta meer kilogrammen pesticiden per hectare verkocht dan in Nederland. Dat blijkt uit cijfers van Eurostat, het statistisch bureau van de EU. Volgens cijfers van Eurostat werd in onderzoeksjaar 2013 bijna 6 kg aan pesticiden per hectare verkocht. [Lees meer](#)

(Bio)diversiteit in het landschap verdwijnt

Diverse en bloemrijke systemen

genetische variatie

kleinschaligheid

voedselweb

kruidenrijk grasland

bloemrijk graanteelt

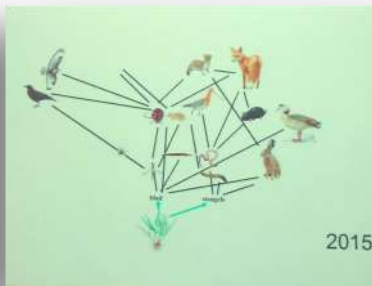
Biouniform en monocultuur

genetisch uniform

specialisatie/monocultuur

voedselverarming

eiwitrijk grasland

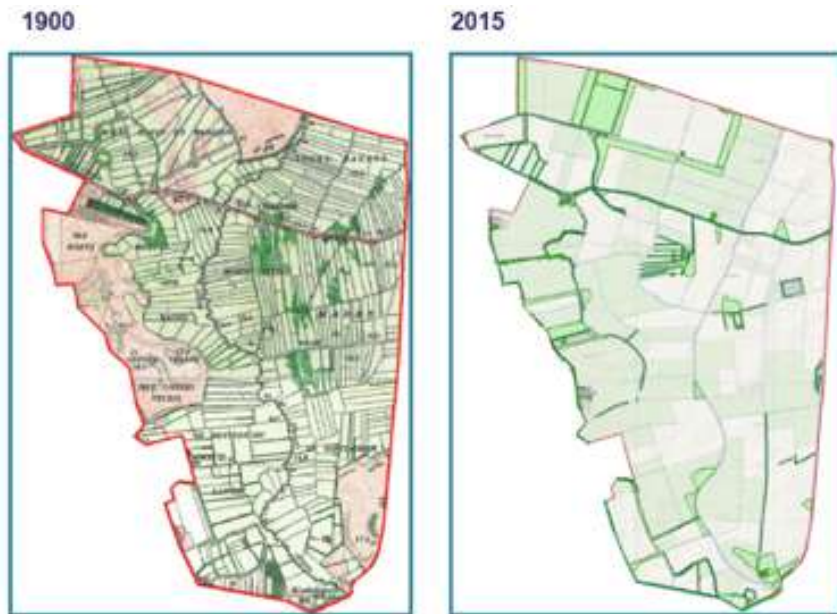
aardappelteelt

WNF Living Planet Index: daling populatie van 48 soorten met 40% sinds 1990

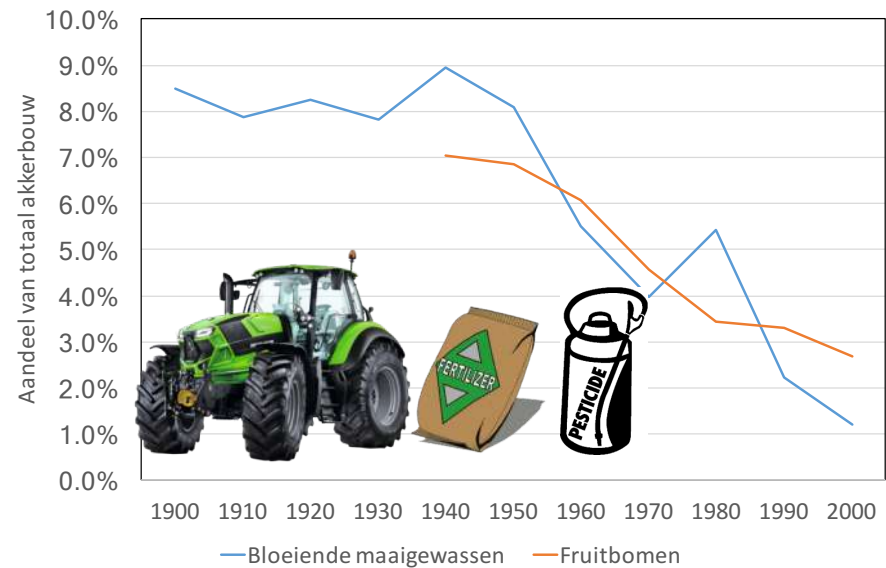
Meerdere oorzaken

Rond percelen: Veranderd landgebruik

- 50% van de cultuur historische lijnelementen verdwenen (< 1990)
- minder randen of overgangen, weinig overhoekjes of bosjes en/of struweel

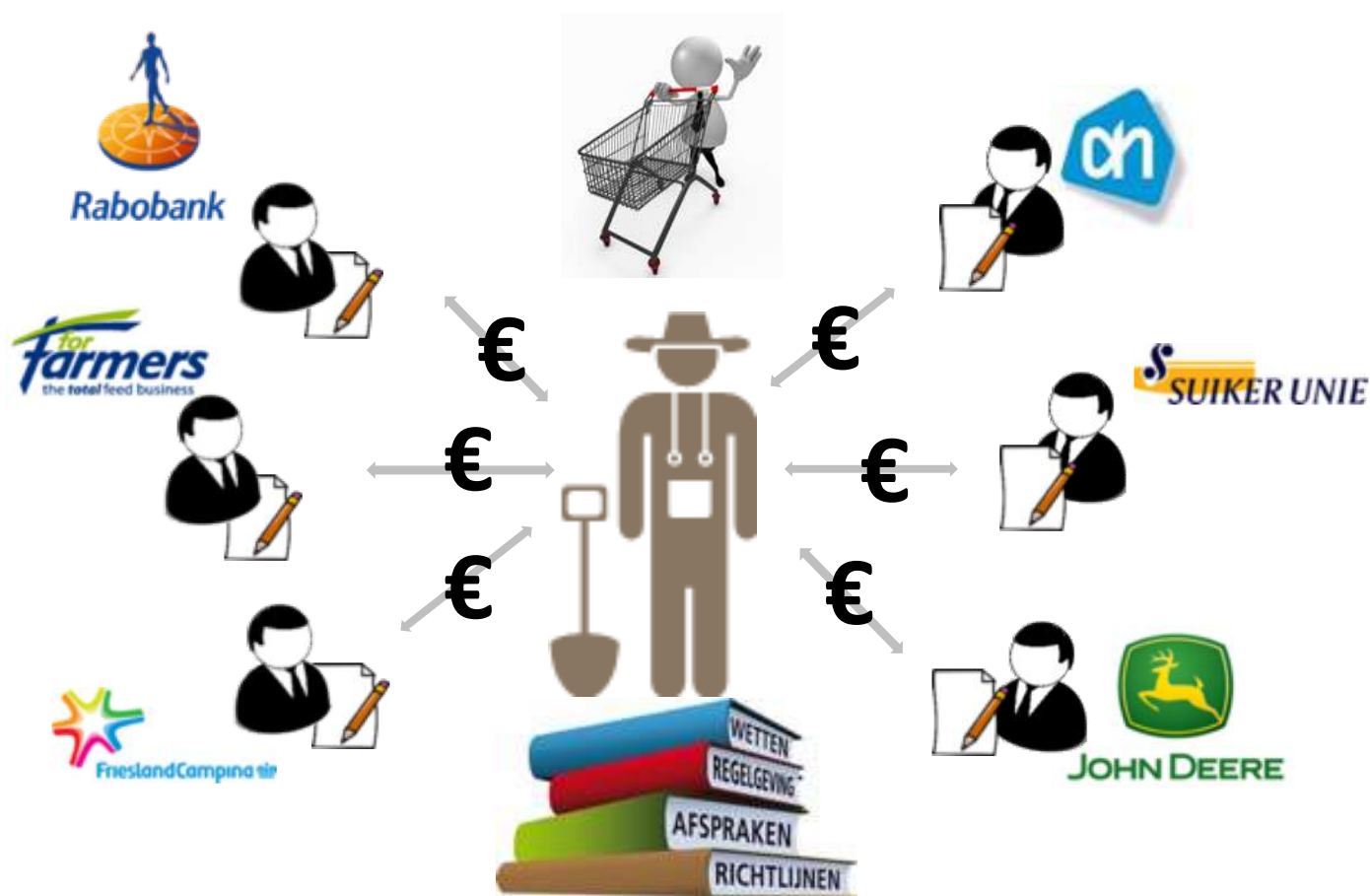

Op percelen: Afname bloeiende maaigewassen en fruitbomen

Onder druk van economie en voedselzekerheid

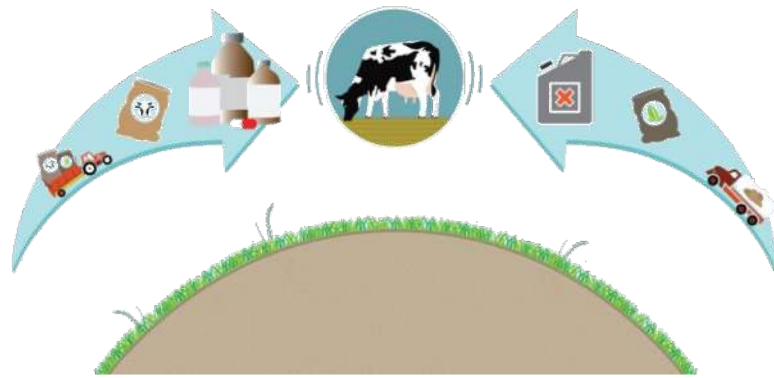

Product €

Maatschappelijke €

De huidige en veerkrachtige landbouw

- Probleemgericht
- Variatie uitschakelen
- Continue monitoring en direct ingrijpen
- Hoog risico
- Statisch evenwicht
- **Optimalisatie opbrengsten**

- Stysteemgericht
- Variatie gebruiken
- Zelfregulerend vermogen stimuleren, indirect sturen
- Laag risico
- Dynamisch evenwicht
- **Optimalisatie kwaliteit van productie en middelen**

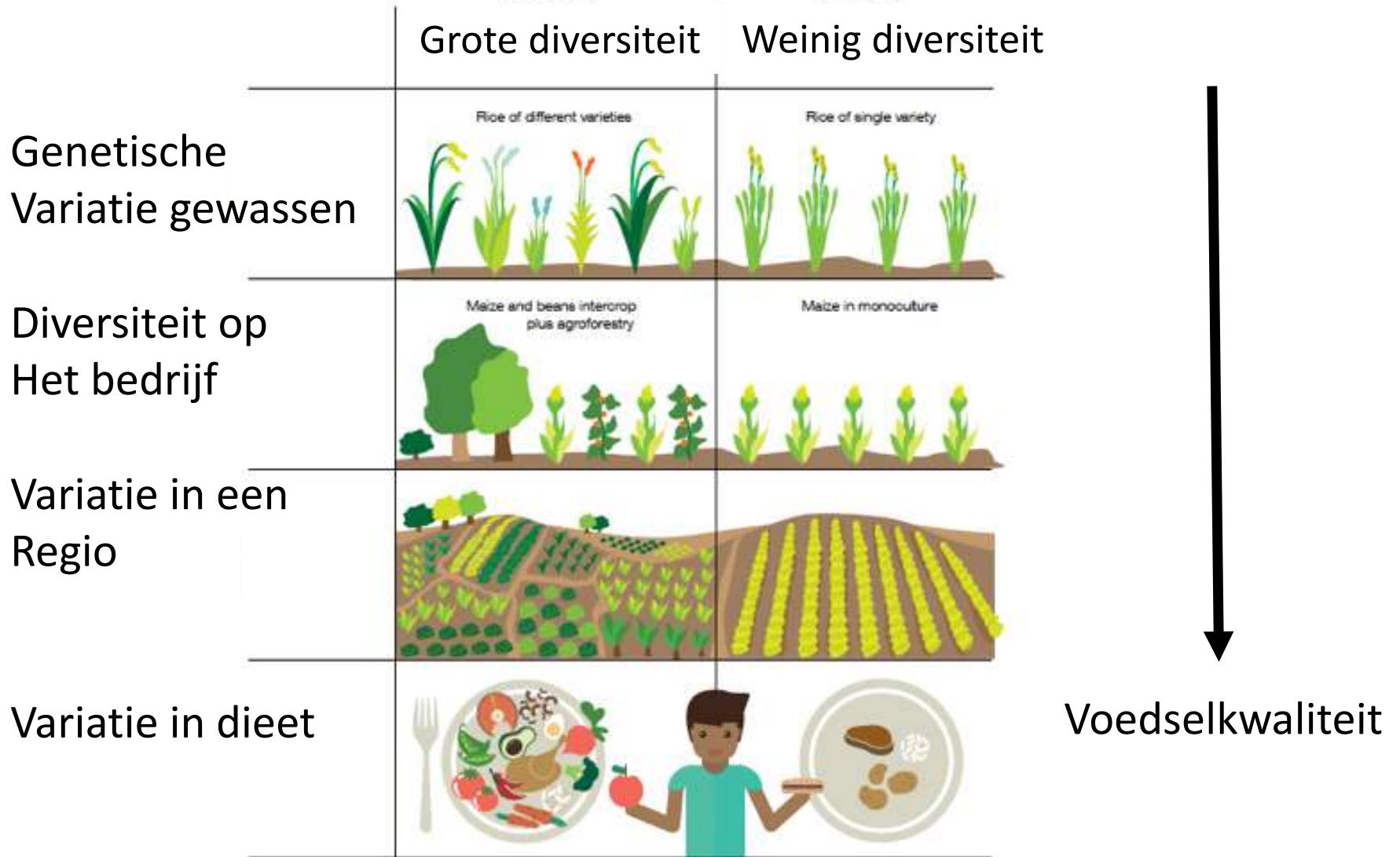

Natuurinclusieve (veerkrachtige) landbouw is:

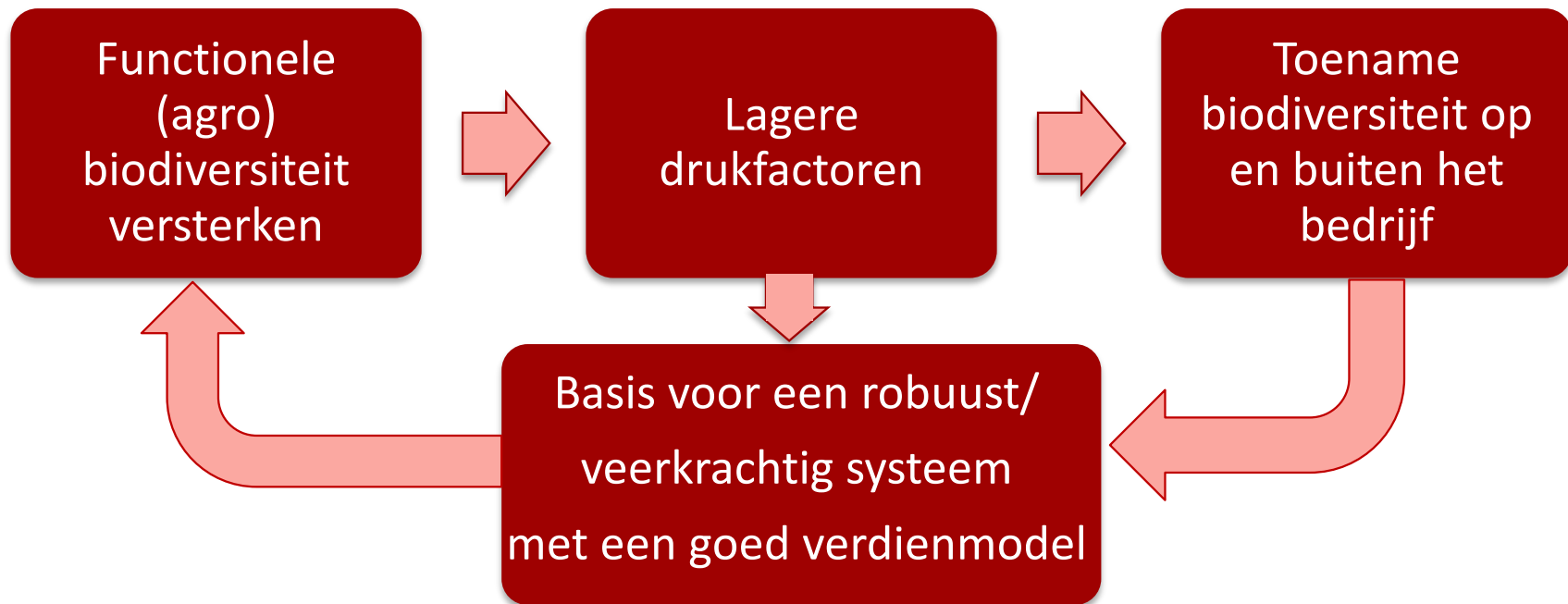
- Productie van veilig, voldoende en gezond voedsel
- Gebruikmakend van natuurlijke processen en ecologie
- Op een gezonde bodem passend in het landschap
- Binnen de randvoorwaarden van natuur- en milieukwaliteit, biodiversiteit en klimaat
- Goed voor boer, burger en economie (verdienmodel).

(Bio)diversiteit als basis voor veerkracht

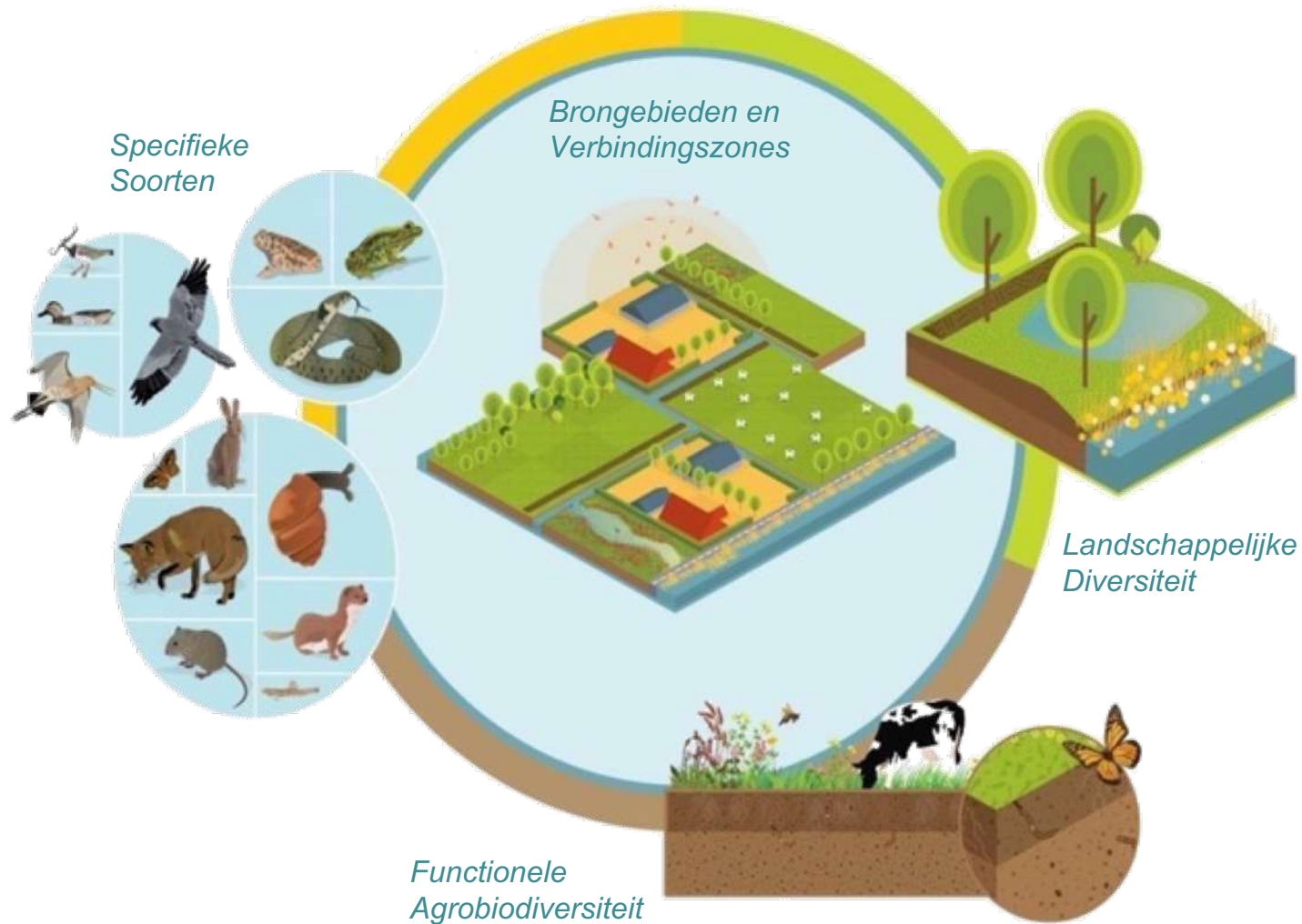

Biodiversiteit bevordering, risico verlaging en duurzame landbouw

4 samenhangende pijlers van Natuurinclusief

Functionele agrobiodiversiteit

Landschappelijke diversiteit

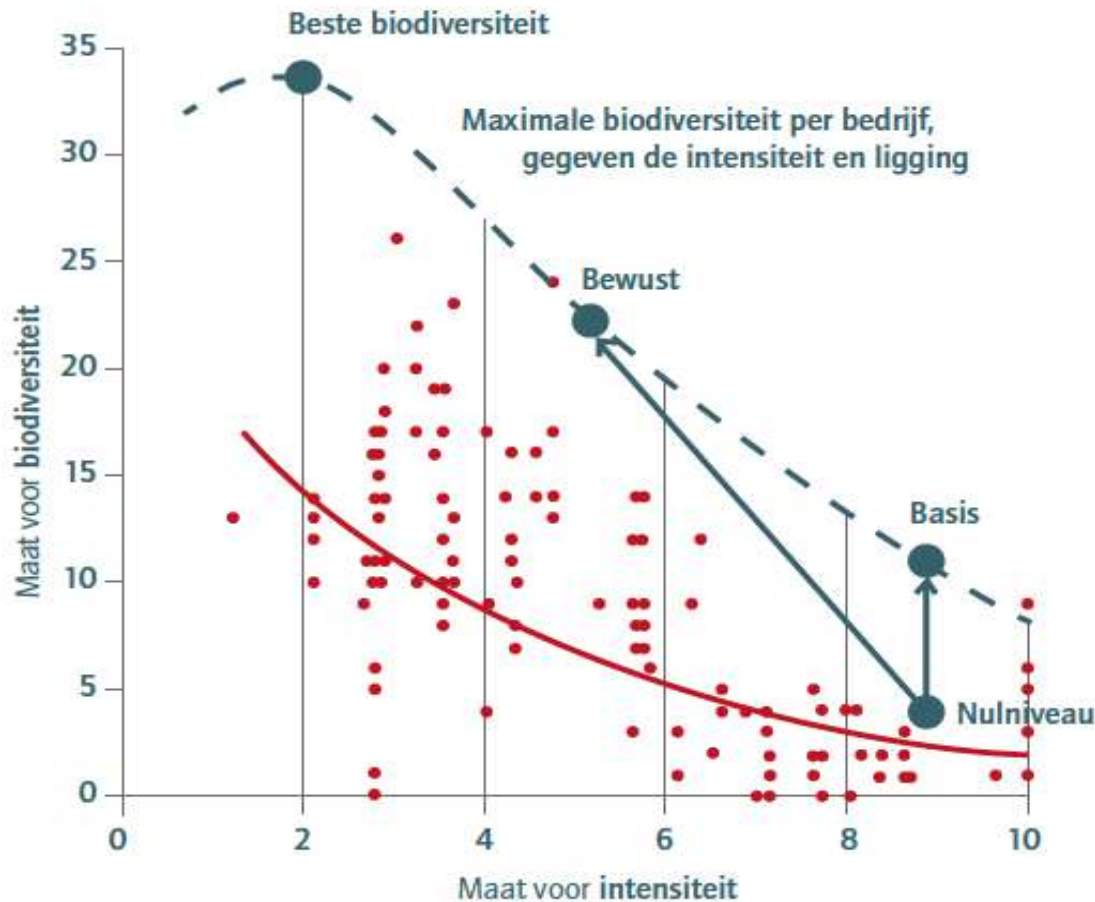
Brongebieden en verbindingzones

Specifieke soorten

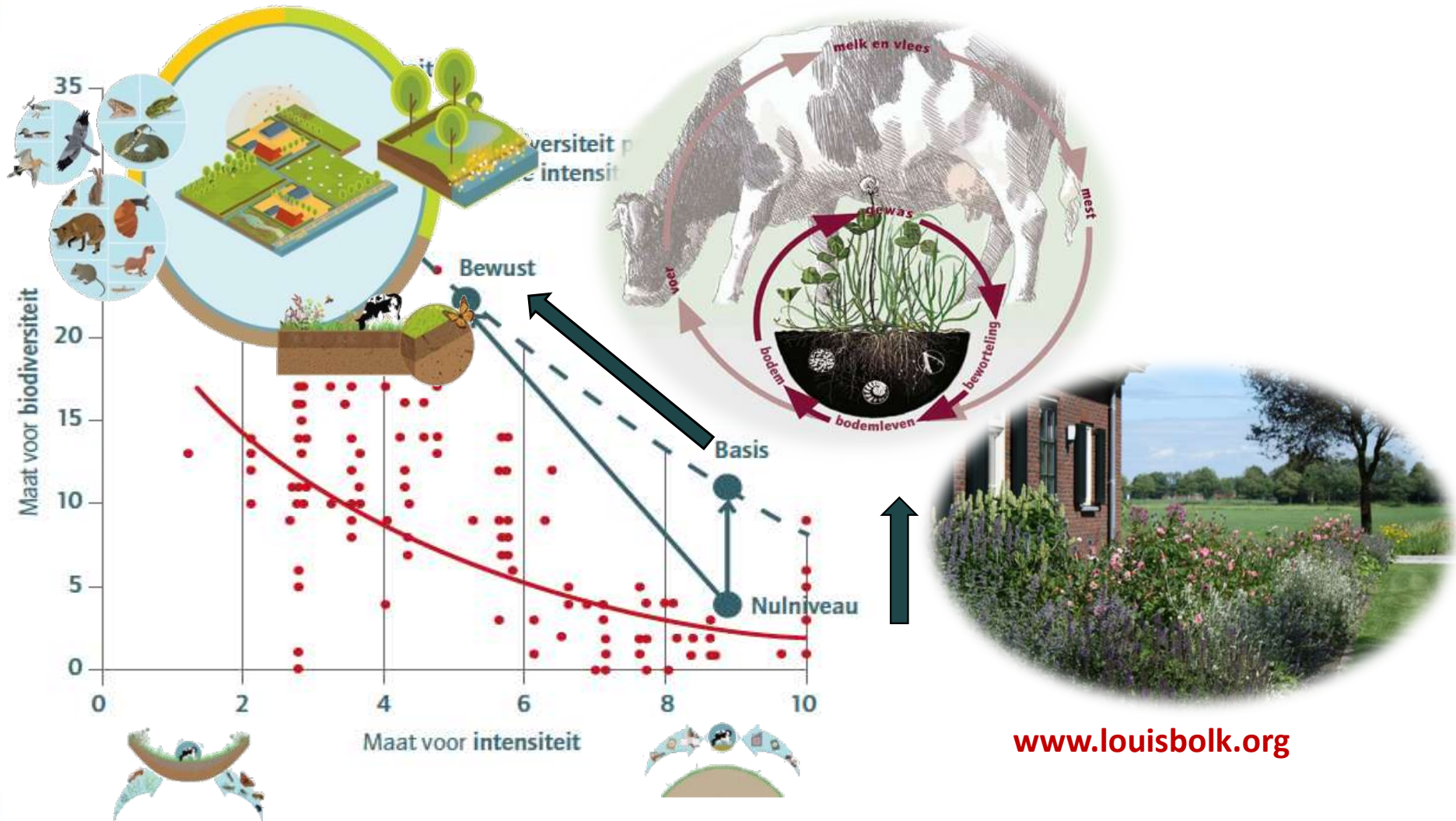
Verschillende niveaus van natuurinclusiviteit

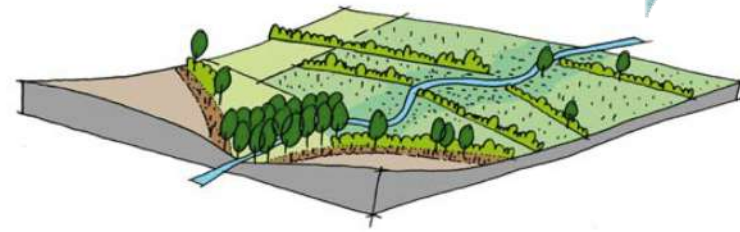
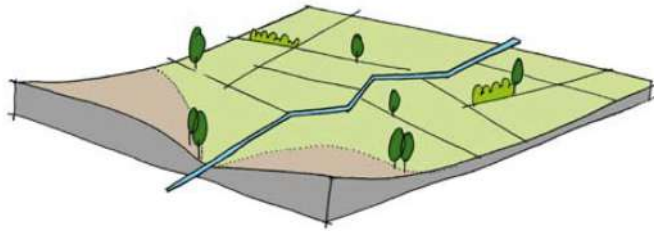
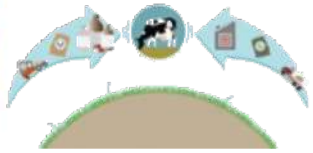
www.louisbolk.org

Verschillende niveaus van natuurinclusiviteit

Van biouniform naar diversiteit

Biodiversiteitsmonitor: voor beloning en integrale sturing

Een nieuw instrument dat biodiversiteitsversterkende prestaties in de melkveehouderij nennidig meetbaar maakt.

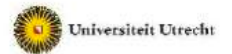
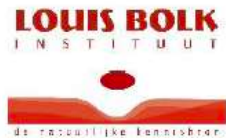

Waardevolle Informatie Natuurgedreven Kwaliteit

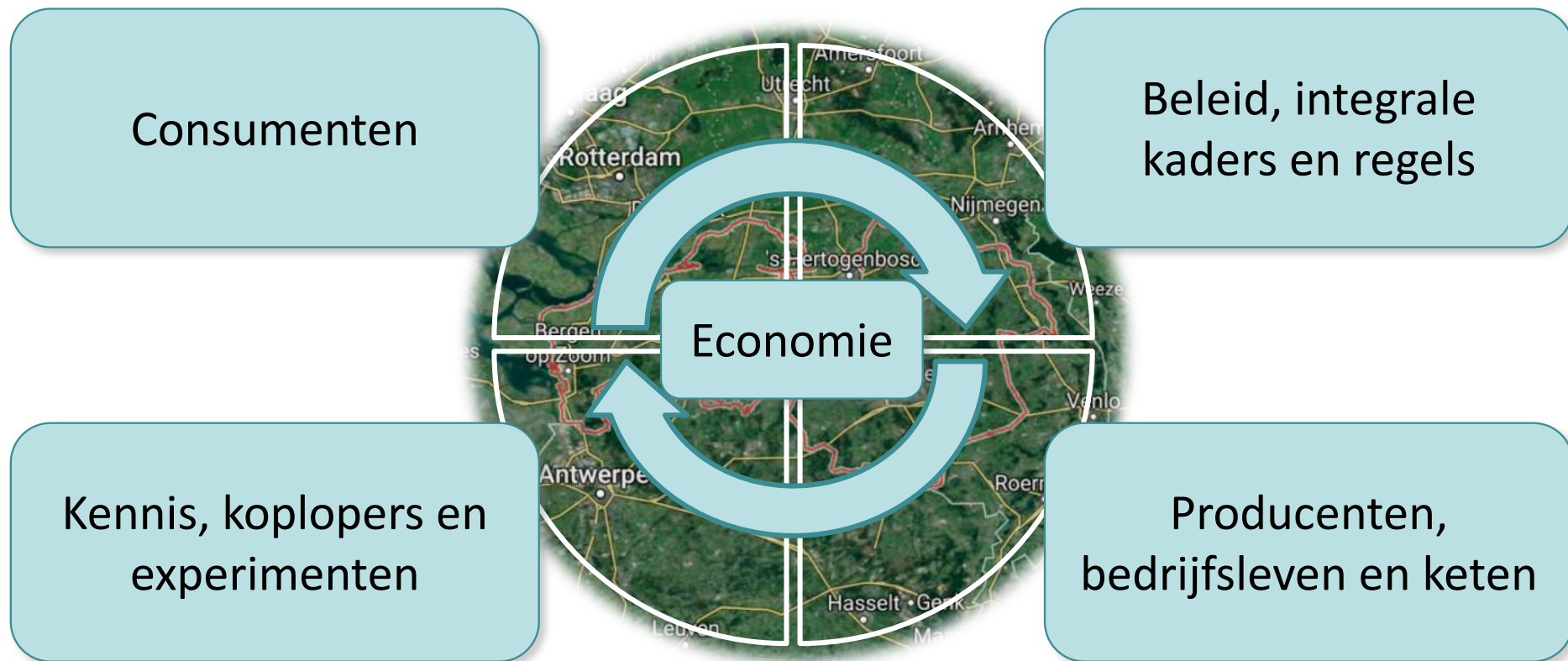
- Boeren en tuinders, en hun adviseurs, erfbetreders en ketenpartners, hebben beschikking over data en kengetallen over prijzen, kostprijzen, saldoberekeningen en begrotingen: de KWIN
- Er zijn verschillende vormen van Natuurinclusieve voedselproductie die hier niet in passen en niet alleen sturen op economische getallen
- WINK: ontwikkeling groene KWIN ontwikkeld. Om te rekenen aan hun bedrijfsvoering en onderling gegevens uitwisselen.

www.natuurgedreven.nl

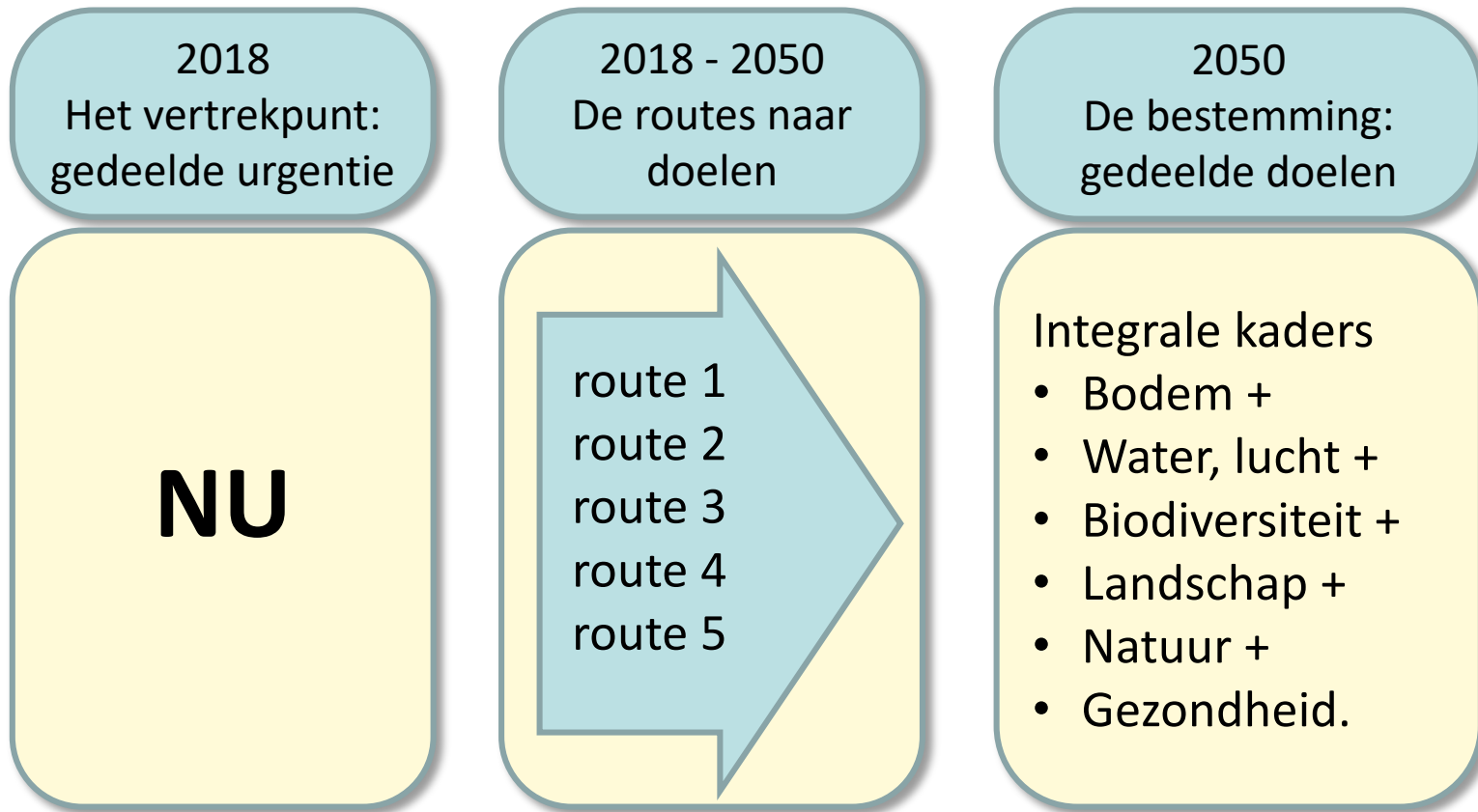

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Speelveld vraagt meervoudige aanpak

Zet integrale lange termijn doelen centraal

Conclusie: Wat is Natuurinclusief?

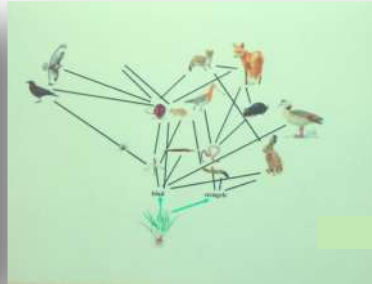
Natuur-arme landbouw

genetisch uniform

monocultuur

voedselbeperking

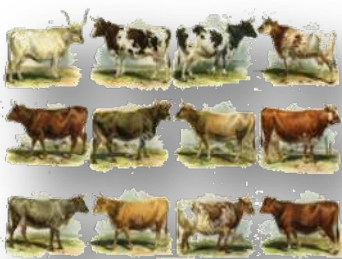

eiwitrijk grasland

aardappelteelt

Natuur-gedreven landbouw passend binnen landschap- en leefomgevingskwaliteit

genetische variatie

mozaiekbeheer

voedselweb

kruidenrijk grasland

bloemrijk graanteelt

Bedankt voor uw aandacht

j.erisman@louisbolk.nl
www.louisbolk.org